

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 10. srpna 2023

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

VIRTUÁLNÍ SKANZEN UKAZUJE PESTROST LIDOVÉ ARCHITEKTURY, MŮŽE POMOCI I PŘI REKONSTRUKCI DOMŮ

Přes dvě stě obytných domů, stodol či vodních mlýnů můžou zájemci navštívit [ve virtuálním skanzenu](#), který vznikl jako jeden z výstupů projektu VISKALIA Etnologického ústavu AV ČR, Archivu Národního muzea a Katedry geomatiky Fakulty stavební ČVUT. Jeho součástí jsou popisy stavení, nákresy i dobové fotografie, a některé objekty můžou zájemci prozkoumat i ve 3D. Virtuální skanzen představuje 10 hlavních regionálních typů lidové architektury u nás a může posloužit jako inspirace při renovacích či ochraně stávajících budov.

Ve Zbožicích na Havlíčkobrodsku stával ve stráni poblíž rybníka patrový dům se zděnou přízemní částí a roubeným patrem. Tak ho zachytila dobová fotografie z roku 1943. Díky virtuálnímu skanzenu jsou k dispozici i nákresy jednotlivých částí celé usedlosti – míval roubenou světnici s podlahou o 30 cm výše než podlaha síně, v přízemí stála pec a v zadním traktu hlavní budovy černá kuchyně. Z domu se šlo naproti do chléva a dvůr uzavírala klenutá zděná brána. V usedlosti byla rychta, jak ukazují zvonička na dřevěných sloupech u domu. A celou usedlost si zájemci můžou projít ve 3D.

„3D modely jsou takovou třešničkou – lidé si můžou objekty různě otáčet, přibližovat, odklápět střechu, stěny, virtuálně tu budovu opravdu ,proslídit‘.“

„V Česku na rozdíl od většiny zemí Evropy nemáme centrální muzeum v přírodě (skanzen), kde by bylo na jednom místě možné vidět budovy z různých regionů, tak jsme chtěli nabídnout skanzen virtuální v online prostředí,“ vysvětluje Jiří Woitsch z Etnologického ústavu AV ČR. „3D modely jsou takovou třešničkou – lidé si můžou objekty různě otáčet, přibližovat, odklápět střechu, stěny, virtuálně tu budovu opravdu ,proslídit‘.“

Z pohodlí domova do celé republiky

Virtuální skanzen představuje deset hlavních regionálních typů venkovské architektury z území celé ČR a zahrnuje 215 staveb – domů, statků, ale i špýcharů a vodních mlýnů.

Například v Bukovnu na Mladoboleslavsku lidé můžou prozkoumat nákresy, fotografie a 3D model patrové roubenky s doškovou střechou a pavlačí, která měla dekorativní sloupky. Dům karpatského

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

typu si lidé ve virtuálním skanzenu prohlédnout třeba v Ostravici na Frýdecko-Místecku. Přízemní roubený dům měl trojdílnou dispozici komorového typu, síň ve středním dílu byla průchozí a v zadní části k jizbě přisedala černá kuchyň. Díky pečlivé dokumentaci se ale zájemci dozví i to, že v domě byla pec a sporák s kachlovou kobkou s kamnovcem.

Lidová architektura, která přežije

Lidové stavitelství tvoří jeden z úhelných kamenů regionální a národní identity, velmi rychle ale zaniká. I proto vznikl projekt VISKALIA, který si dal za cíl zpřístupnit a srozumitelně prezentovat informace o venkovském stavitelství z území České republiky, a to jak odborné, tak i nejširší veřejnosti. Projekt vedl Archiv Národního muzea ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR a Katedrou geomatiky Fakulty stavební ČVUT, která měla na starost přípravu prezentace pro veřejnost, hlavně 3D modelů vybraných objektů.

„Tři roky jsme pracovali na digitalizaci dvou největších sbírek starých fotografií a plánů lidové architektury z 19. století až po 50. léta 20. století, tedy z doby, kdy objekty stály a fungovaly. To znamená zhruba 30 tisíc fotek, plánů, kreseb a dalších materiálů,“ upřesňuje Klára Woitschová z Archivu Národního muzea.

„Každou stavbu jsme zároveň řadili k regionálním domovým typům. Tam, kde chyběla původní data, jsme stavby museli také identifikovat a lokalizovat.“

„Každou stavbu jsme zároveň řadili k regionálním domovým typům. Tam, kde chyběla původní data, jsme stavby museli také identifikovat a lokalizovat. V případě objektů, které ještě existují v terénu, se porovnával současný stav s historickou dokumentací,“ doplňuje Jiří Woitsch.

Inspirace pro rekonstrukci starých stavení

Díky databázi a virtuálnímu skanzenu tak mají odborníci i kdokoli jiný možnost poznávat historii a posilovat identitu – a zachovávat ji třeba během renovace stávajících objektů. Mnoho z katalogizovaných staveb je dávno zbořeno a často už ani není, kdo by je pamatoval.

„Lidová architektura v sobě snoubí nejen stavbu samotnou, ale i kulturní dědictví, zvyky, tradice, etnickou či náboženskou identitu atd. Předpokládáme, že někoho bude zajímat, jak dřív vypadaly stavby v jeho okolí nebo i nějaký konkrétní dům. Tak v databázi ho může najít. A když ho nenajde, najde nějaký jiný, třeba ze sousední vesnice. Pořád bude mít dobré vodítko – například pro renovaci své staré stavby,“ uzavírá Jiří Woitsch.

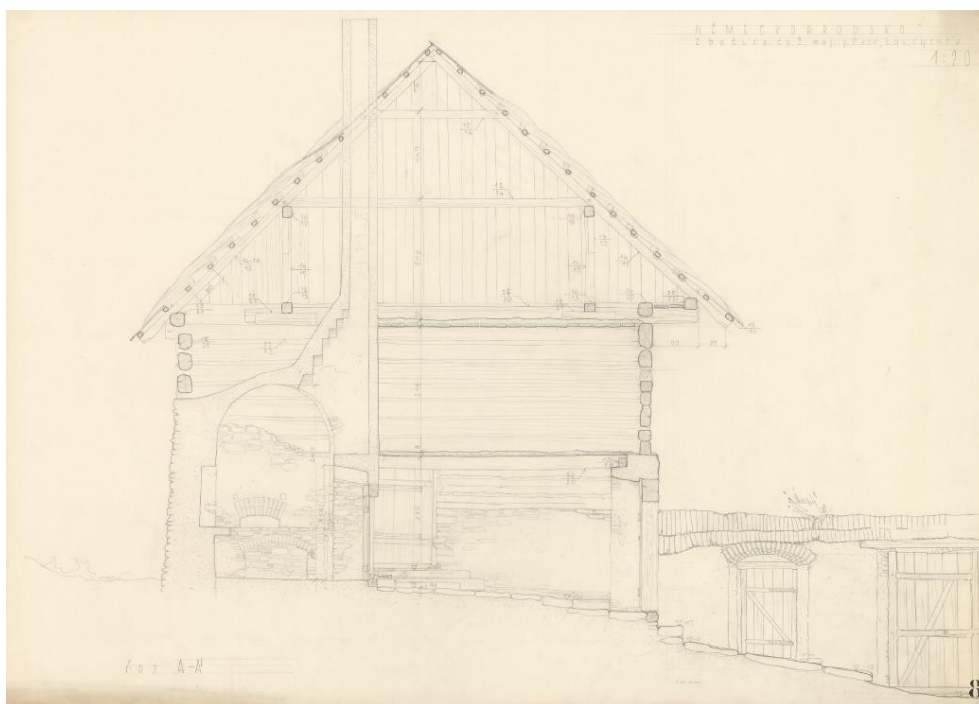
Více informací:

PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D.
Etnologický ústav AV ČR
woitsch@eu.cas.cz
+420 606 126 273

Fotogalerie, ZDROJ: Etnologický ústav AV ČR:

Zbožice na Havlíčkovodsku

Zbožice, řez černou kuchyní

Zbožice, pohled ze dvora (vlevo) a interiér na dobových fotografiích

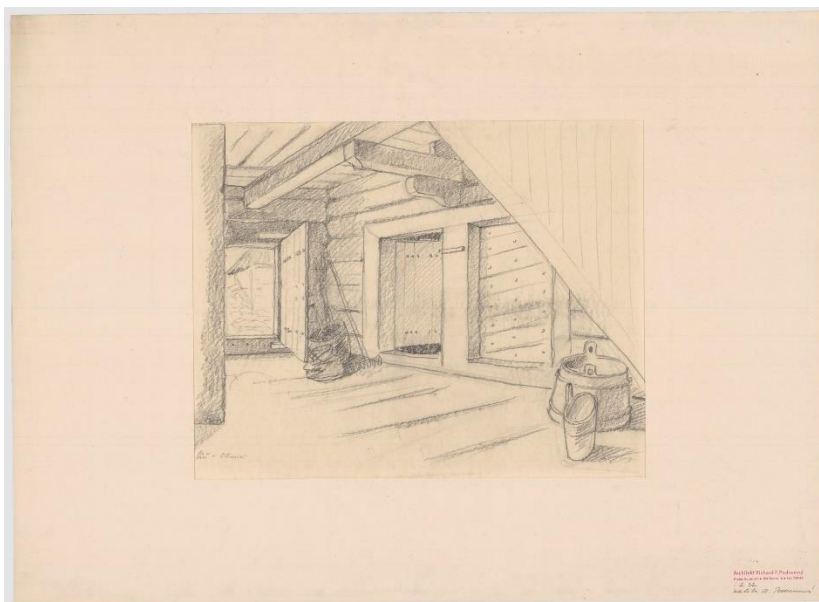

Bukovno, čp. 6 – roubený dům s pavlačí

Ostravice na Frýdecko-Míšecku, dům karpatského typu

Ostravice, kresba tužkou